

afgivne stemmer på kandidaterne, og der fremkom således ingen »Andre partistemmer«.

Ved lov af 28. juni 1920 blev rigsdagsvalgloven ændret, idet de politiske partier blev frit stillet med hensyn til, om de ville anmelde partiliste eller ej. De efter denne lovændring gældende regler om opgørelsen af folketingsvalg havde gyldighed til og med folketingsvalget den 23. marts 1943.

Mens der, efter at partilisteansmeldelse var gjort fakultativ, kunne fremkomme »Andre partistemmer« i tilfælde, hvor partier ikke havde anmeldt partiliste og ikke havde opstillet kandidater i en opstillingskreds, kunne der fortsat ikke fremkomme sådanne stemmer, der ikke blev tilregnet en kandidat, i tilfælde, hvor partiliste var anmeldt.

Ved lov af 1. oktober 1945 blev der gennemført visse ændringer vedrørende valgets udførelse og opgørelse. Det blev blandt andet overladt til indenrigsministeriet at forestå udvælgelsen af de valgte kandidater.

I bemærkningerne til lovforslaget henvises bl.a. til bemærkningerne til forslaget til den i 1939 vedtagne rigsdagsvalglov, der blev behandlet i forbindelse med det dengang fremsatte grundlovsforslag, og som aldrig trådte i kraft. I bemærkningerne til 1939-valgloven anføres vedrørende §§ 46-50, der praktisk taget var identiske med de foreslåede bestemmelser, jfr. nu folketingsvalglovens §§ 45-49:

»De nævnte paragraffer fastætter de nærmere regler for udvælgelsen af de kandidater, der har opnået valg. I princippet er der ikke foretaget nogen ændring i forhold til den gældende ordning, idet det alene er den praktiske fremgangsmåde, der er ændret . . .«

I de følgende valglove af 9. juni 1948 og 31. marts 1953 er der alene foretaget sproglige ændringer i bestemmelsen, nu § 47, om udvælgelsen af kandidaterne. Principperne for udvælgelse er således fortsat de samme.

Det er nærliggende at antage, at man ved valglovsændringen i 1945, da man bl.a. ændrede formuleringen af kandidatudvælgelsesbestemmelsen, ikke var opmærksom på, at der nu kunne forekomme »Andre partistemmer« også i tilfælde af, at der var anmeldt partiliste, og at der derfor burde indsættes udtrykkelig bestemmelse om, hvorledes der skulle forholdes med disse.

Under hensyn til, at der ved den i 1945 gennemførte valglovsændring ikke tilsigtedes

nogen realitetsændring af principperne for kandidatudvælgelsen, må den tidligere retstilstand, hvorefter partistemmer tilregnedes den øverste på stemmesedlen anførte kandidat – det vil, når ingen er opstillet i den pågældende kreds, sige partilistens nr. 1 – være af væsentlig betydning ved fortolkningen af de nugældende, ikke helt klare regler.

Hertil kommer, at også reale hensyn taler for den af indenrigsministeriet hævdede opfattelse. Efter den nugældende valglovs § 47, stk. 1, nr. 1, indgår – ligesom tidligere – samtlige de i amtskredsen (storkredsen) for partiet afgivne stemmer i beregningen af fordelingstallet. Også partistemmerne fra en opstillingskreds, hvor der ikke har været opstillet en kandidat for partiet, indgår i beregningen af fordelingstallet. Det forekommer ikke at være i overensstemmelse med princippet for udvælgelse af kandidater ved partilisteopstilling, dersom et antal stemmer, der er taget i betragtning ved beregningen af det for opnåelsen af et mandat udkrævede stemmetal (fordelingstallet), skulle lades ude af betragtning ved fordelingen af stemmer på de enkelte kandidater.

Indenrigsministeriet foretog i december 1981 en undersøgelse af samtlige folketingsvalg afholdt under den nugældende valglov af 31. marts 1953. Undersøgelsen viste, at det heromhandlede spørgsmål – inden folketingsvalget den 8. december 1981 – alene havde været aktuelt ved valgene 1973, 1975 og 1977.

Indenrigsministeriet har på den givne foranledning nu foretaget en yderligere undersøgelse af alle folketingsvalg under de tidligere valglove siden 1945, da kandidatudvælgelsen, som ovenfor nævnt, første gang blev foretaget ved indenrigsministeriets foranstaltning. Denne undersøgelse har vist, at et tilsvarende tilfælde også forelå ved folketingsvalget i 1945. De foretagne opgørelser af, hvilke kandidater der opnåede valg, der er oversendt til folketingsrådet ved skrivelse af 20. november 1945, har ikke kunnet skaffes fra folketingsrådets arkiver, men via Vejle statsamt har indenrigsministeriet fra landsarkivet for Nørrejylland den 3. februar 1981 modtaget kopi af opgørelserne.

Hverken ved valget i 1945 eller ved valgene i 1973, 1975 og 1977 har kandidatudvælgelsen været afhængig af, om der skete overførsel af »Andre partistemmer«.